СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 60. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 30-го березня 1943. — No. 60. Jersey City, N. J., Tuesday, March 30, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ІДЕН ЗНАЙШОВ „СПІЛЬНИЙ ҐРУНТ" З РУЗВЕЛТОМ, ГОЛОМ І ВЕЛЕСОМ

ВАШИНҐТОН. — Побут Антоні Ідена, британського міністра закордонних справ, зближається до кінця, а всеще мало знати, про що він постійно переговорює з найвищими представниками влади. Цілу минулу неділю перебув він у Білому Домі на конференціях з президентом Рузвелтом, секретарем Голом і підсекретарем Велесом. Про ті розмови, як подають кореспонденти, знаємо те, що Іден розсліджує, що думають в Америці про ріжні міжнародні проблеми, та що знайшов „спільний ґрунт" щодо цього в розмовах з тими особами. Та кажуть далі кореспонденти, з того всього видно, що є певні ріжниці думок між Британією і Злученими Державами щодо заграничної політики, які потребують вияснення. Догадуються, що Іден обговорює воєнні справи в Африці, а далі справу інвазії Европи не тільки з військового боку, як це було обговорене в Касаблянці, але й з політичного. Щодо того останнього, то політика Аліянтів в часі інвазії Европи буде така, щоби вистудіювати кожний край зокрема і до кожного пристосовувати таку політику, яка буде виглядати для нього найвідповіднішою. Теж обговорював Іден мабуть і справу повоєнної стабілізації валюти, як і те, що зробити з Німеччиною по її розбиттю, а в першу черґу, як поставитись до німецької промисловости.

ПРОПОНУЄ „ТРОСТІСІВ" ДЛЯ ДЕРЖАВ ОСІ.

ВАШИНҐТОН. — Щоби припинити поновне воєнне збросння держав „Осі", нідерляндський амбасадор, д-р Александер Лавдон, промовляючи до комітету оборони Дочок Американської Революції, заявився за встановлення міжнародного тіла тростісів, що контролювало би німецьку промисловість по цій війні, а теж і промисловість інших держав „Осі". Амбасадор заявився одначе проти німецьких депортацій та екстермінаційної політики проти німців, кажучи, що якщоб так сталось, то „Обєднані Держави знижились би до німецького уровеня". Серцем німецької проблеми, казав амбасадор, є промисловість, а перевиховання німців це, це довга і далека справа.

ПРОТИ ПОЛІТИЧНИХ МОРДІВ.

НЮ Йорк. — У вівторок вечером відбудеться в Мекка Темпл в Ню Йорку протестаційне зібрання, на якому протестуватимуть проти розстрілів Советами польсько-жидівських соціялістичних провідників: Генрика Ерліха і Віктора Адлера. Протестуватимуть такі видні робітничі представники як Вилйем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, та інші. Дейвид Дубинскі, президент Інтернешенел Лейдіс Ґармент Воркерс, буде предсідником. Він каже, що це є протест проти політичних мордів, який в нічому не ослаблює признання для Советів за їх боротьбу з націзмом.

БРАТАННЯ НАРОДІВ ЗАЧНЕТЬСЯ З АМЕРИКИ...

САНТІЯҐО (Чіле). — Яких 100,000 осіб витало в Сантіяго у величезнім Стадіюмі Генрі Волеса, віцепрезидента Злучених Держав. Президент Юнії для Ліги Перемоги, витаючи Волеса, заявив: „Представляю тобі найкраще, що має Чіле — нарід". Назвавши Чіле „лябораторією американської думки", віцепрезидент Волес згадав за великі часи, в яких живемо і ті великі переміни, які зайдуть по виграі Аліянтів. А, коли іде про здійснення мрії про світове братерство народів, казав Волес, то воно вже здійснюється, коли мати на увазі обидві Америки.

ПОМЕР РАХМАНІНОВ ПІЯНІСТ І КОМПОЗИТОР.

ЛОС ЕНДЖЕЛОС. — Помер Сергій В. Рахманінов, відомий у цілому світі славний піяніст, композитор і диригент. Помер у 70-тому році життя, як кажуть на складні недуги, які Рахманінов називав за життя коротко „ревматизмом". Американська і світова критика висказувались про його гру, як і про композиції, з найвищим признанням. Його композиції, що часто нагадують Чайковського, многі називають „російськими", але в американській критиці пишуть про них часто як про „словянські" та „інтернаціональні". В Советах були довго заборонені твори Рахманінова. Сам він був прихильником „старої музики", себто творів старих майстрів, що дають людському умови „пільгу", чого, як він казав, не дає „модерна музика". Родився він 1. квітня 1873 р. в Росії, в поміщицькім домі в Онеґ, новгородської губернії. Щастям його було те, що вже в перших роках звернув увагу на його талант композитор Чайковський, а це заважило на його пізнішій музичній карієрі. В Америці виступив вперве в 1909 році й відразу здобув собі величезну славу. Потім вернув до Росії, а по революції прибув до Злучених Держав в 1918 році й тут перебував уже постійно, а 1. лютого цього року став американським горожанином.

$2,500 від Українців у Ню Йорку для Американського Червоного Хреста

НЮ ЙОРК. — На концерті в память 129-літніх уродин Тараса Шевченка, влаштованім минулої неділі з Вашингтон Ірвінг Гай Скул заходами Обєднаного Комітету Українських Американських Організацій міста Ню Йорку, по переведенню Комітетом збірки підчас перерви, проголошено, що зо збірки від поодиноких громадян було $600, від товариств $550, від церков $250, що разом з вступом і жертвами, що наспіли до Комітету, а які теж проголошено, принесло суму $2,500, яка є на руках Комітету; бо збіркова кампанія буде далі продовжатись.

БУЛІТ ОБСТОЮЄ „ДЕМОКРАТИЧНУ ЕВРОПУ"

НЮ ЙОРК. — На вечері, влаштованій минулої суботи Конференцією Пан-Европейської Юнії в готелі Волдорф Асторії, промовляв між іншими теж і Вилйем С. Буліт, американський бувший амбасадор до Советів і Франції. Саме з цього боку замітна його промова; бо в ній він підкреслив, що світ потребує сильної і „демократичної Европи". А крім того, ще зазначив таке: „Ні американський нарід, ні уряд Злучених Держав, не підпишуться під ніяку тиранію, наложену одним народом на другий. Ми не забезпечимо ніякого невільництва, ні не будемо його ґарантувати".

ЛЯ ҐВАРДІЯ ПІДЕ ДО АФРИКИ

НЮ ЙОРК. — Доброго вояка пізнати в першу черґу по тім, що вміє мовчати, поки не дістане приказу, відповів мейор Ля Ґвардія цікавим журналістам, що допитували його, чи це правда, що він стане незабаром ґенералом-бриґадиром і відійде до Північної Африки як ґенералґубернатор над територіями, що належали передше до Італії. Але вже ніхто не сумнівається, що Ля Ґвардія таки піде до війська і до Африки. Що більше, загально думають, що як тільки війська Аліянтів ввійдуть на італійську землю, Ля Ґвардія буде з ними і займе начальне там становище.

ҐВАДАЛКАНАЛ—СИЛЬНА АМЕРИКАНСЬКА ТВЕРДИНЯ

ПЕРЛ ҐАРБОР. — Майор маринарки, Джек Р. Крем, що зістав нагородженню хрестом заслуги за затоплення японського транспортового корабля біля Ґвадалканалу, заявив, що Ґвадалкан зістав уже перебудований у сильну американську базу, звідки постійно атакується японські позиції на близьких і дальших островах. Остров є вже так укріплений, що нема мови, щоби йому грозила якась небезпека з японського боку.

Протест у Лондоні Проти Екзекуції Двох Польських Жидів Советами

ЛОНДОН. — На зборах Інтернаціональних Соціялістів у честь Ерліха й Альтера, двох польських жидівських провідників, розстріляних Советами, прочитано письмо, яке ці збори вислати на масове віче, що в тій самій справі має відбутися в Ню Йорку.

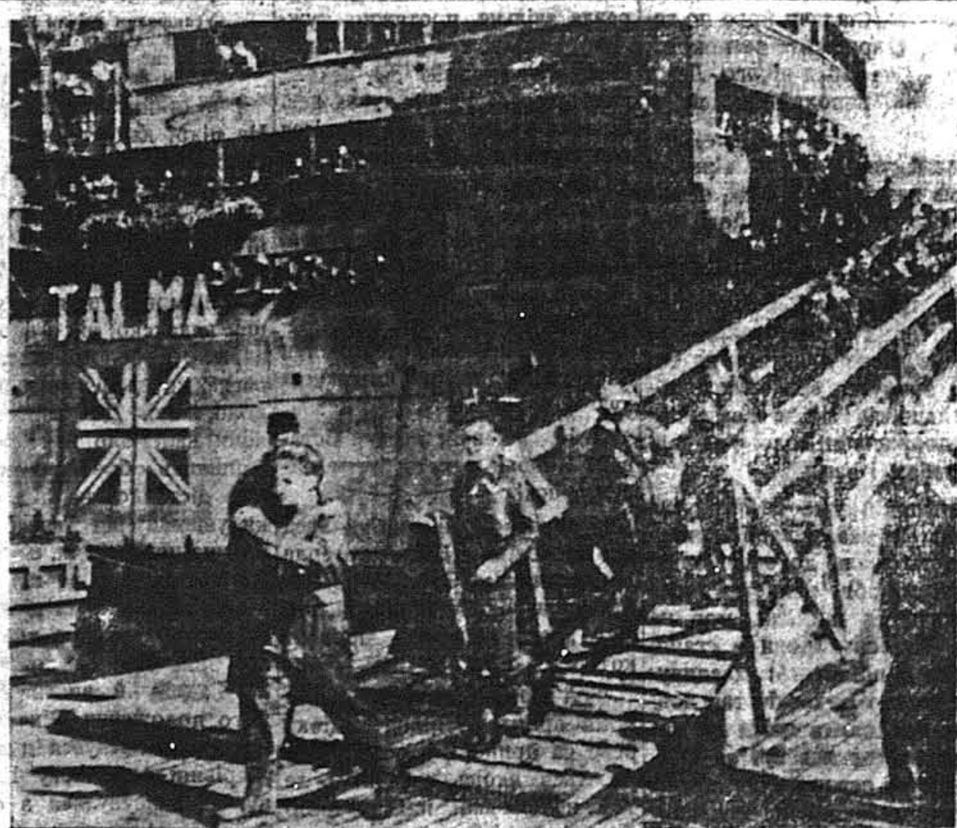
Промовляв на ньому між іншим Каміль-Гойсманс, президент Соціялістичного Інтернаціоналу й бувший президент бельгійського парляменту, доказуючи потребу протесту проти розстрілу, хоча Англія й Америка є тепер союзниками советського союзу проти німців. Він говорив, що певно й в Росії нема комуністів, які вірили би, що розстріляні соціялісти накладали з націстами.

На зборах промовляв теж Далас, бувший президент Британської Партії Праці.

БОРОТЬБА ЗА ЗАХІДНІ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ЙДЕ ДАЛІ

МОСКВА. — Президент советського союзу Калінін написав до „Ізвестій" і „Червоної Зорі" статтю під наголовком „Патріотична війна й тоталітальна війна", в котрій виступає проти німецьких амбіцій у війні й запевняє, що Росія не має в цій війні ніяких імперіялістичних плянів, а тільки бажання перемоги. В одній частині статті він клеймує німецькі пляни посунути поляків на схід та скольонізувати Україну голяндцями.

Проти польських претенсій до західно-українських земель появилася в „Правда" ще одна стаття, у котрій автор, українець Іваненко, звертається спеціяльно проти заяви лондонського інформаційного бюра, що мовляв Львів від віків польське місто. Мовляв, Львів був заложений руським князем і від віків був центром української культури. З цього, що поляки мали Львів в своїм посіданню, не виходить ще, що вони мають далі його мати, як з того, що Австрія мала Краків у своїм посіданню через 150 літ, не виходить, що його мали би мати німці.

ЗНОВУ НА СВОБОДІ.—Британські ветерани з Крети й Тобрука, що були виміняні за італійських бранців у турецькому порті Мерсін, висідають на беріг „десь на середньому Сході".

ВЕЛИКІ УСПІХИ АЛІЯНТСЬКОЇ ОФЕНЗИВИ В ТУНІСІ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — У суботу американські війська почали несподівану офензиву у центральному Тунісі. Вийшовши з Гаджеб ель Аїун, вони посунулися за одну добу аж до Фондука, що лежить усего 58 миль від морського побережа. Інші американські відділи, що спираються на Ель Гетар і Мекнасі, теж посувалися на схід до Середземного моря.

На північ від них британські війська атакували Джебель Абіод і посунулися три милі вперед. На полудне від них французькі відділи посунулися в напрямі Уселтії без ворожого спротиву.

У полудневім Тунісі оперують французькі війська й британська восьма армія, стараючися зробити нові проломи в лінії Марет. Обходячи її, британська армія ввійшла до Ель Гами, а вдаряючи на неї зпереду, вдерлася в лінію в її південно-західній частині.

ІТАЛІЙСЬКА ФЛЬОТА ПІД НІМЕЦЬКОЮ КОМАНДОЮ.

ЛОНДОН. — Від недавної конференції головного німецького адмірала Деніца з італійським адміралом Рікарді італійська фльота находиться під командою німців.

Конференція ця, кажуть, була вислідом невдоволення німців з пасивної ролі італійської фльоти в війні. Командант італійської фльоти не хотів здати її під німецьку команду без дозволу диктатора Муссолінія, але цей рішив спір у користь німецької контролі.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД НА БЕРЛІН.

ЛОНДОН. — Британські літаки доконали в суботу в ночі великого рейду на Берлін. За заявою британського уряду, цей рейд був два рази важчий від найсильнішого німецького рейду на Лондон.

Дещо пізніше американські бомбовики робили рейд на залізничий узол у Руен, у Франції.

Британські бомбовики скинули на Берлін 900 тон вибухових матеріялів, зо скорістю 30 тон на мінуту. Внаслідок цього по пів години бомбардування Берлін представлявся як один вулькан.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗМЕЛА НІМЕЦЬКИЙ КЛИН НАД ДОНЦЕМ.

ЛОНДОН. — Червона армія вдарила в суботу з двох боків на висунену наперед у формі клина німецьку позицію над рікою Донцем та вирівнала лінію. Далі на півночі червона армія посувалася далі внапрямі до Смоленська.

У недільному комунікаті червона армія доносила, що на фронті не було важніших змін, хоча фронт не був зовсім спокійний. Коло Білого, на північний схід від Смоленська, червона армія захопила низку замешкальних місцевостей.

РОСІЙСЬКИЙ ПАТРІЯРХ КЛЕЙМУЄ НІМЕЦЬКІ НАСИЛЬСТВА.

МОСКВА. — Київський митрополит Микола відбув обїзд околиць, відобраних недавно від німців на смоленському секторі. У своїм звіті з цеї подорожі митрополит малює страшний образ знищення в цій околиці, що його зробили німці, на думку митрополита, зовсім свідомо. Він представляє стан краю як одно цвинтарище й пустар. Міста Ржев, Ґжацк, Сичевка й Вязма просто стерті з лиця землі; все, що німці не могли зо собою забрати; доми, церкви, школи й публичні будівлі, вони нищили.

З 5,500 будинків у Вязмі осталося не більше як 50 домиків на передмістях. На міському цвинтарі є спільний гріб 3,500 жертв розстрілу, між ними багато жінок і дітей. У Сичевці німці удержували на одному передмістю табор тортур; коло нього розтягається цвинтар на котрому поховано 6,000 трупів замучених ними вояків і цивільних.

На основі свого звіту митрополит закликує до „святої пімсти". Його заклик має спеціяльне значіння супроти розсліду німецьких злочинств, що його робить спеціяльна советська комісія.

НАЦІСТИЧНИЙ ТЕРОР В АЛЬЗАЦІЇ.

БЕРН. — Німецький суд засудив 33 альзатців за зраду Німеччини, 4 на смерть, решту на довгі вязниці. Найвищу кару дано тим, котрих посуджено за поміч в утечі воєнним бранцям. Суджено не в Альзації, а в Лайпциґу.

КОРОЛЬ ЮГОСЛАВІЇ ОСТЕРІГАЄ ЗЕМЛЯКІВ.

ЛОНДОН. — У своїй радіовій промові до Югославії король Петро Другий остерігав югославське населення перед передвчасним зривом проти німців. Він говорив, що це дуже важно, аби серби не починали револьту, поки не назрів час. Радив їм признати ґенерала Міхайловіча своїм провідником.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАНІЯ ДЕМОНСТРУЄ ЗА ДЕМОКРАТІЄЮ

Вибори в Данії були би замітною подією навіть тоді, якби вони не відбувалися під націстичним обухом. Адже від початку цеї війни не було ні в одному европейському краю загальних парляментарних виборів, з виїмком одної Ісляндії. Не тільки тоталітарні режіми, але навіть демократичні чи полудемократичні країни здержувалися від внутрішніх потрясень, якими звичайно зазначуються загально-краєві вибори.

Були данські вибори тим більше виїмкові, що це одинокі вибори, на які дозволила німецька окупаційна влада. Заставила її до цього виїмкова конституційна ситуація, в котрій, якби не було виборів, уряд Данії мусів би зрезигнувати. Не могучи рішитися на це, німці рішилися на меншого чорта. Рахували при тому, що такий дозвіл покаже їх великодушними панами, а рівночасно скомпромітує данську демократію.

Розміри, до яких вони перечислилися, є ще одним додатковим доказом, на те, як мало німці розуміються на інших народах. Замісць демонструвати перед світом своє навернення до націстичних ідей, данці задемонстрували свою вірність своїй традиції демократії. Передовсім замісць бойкотувати парлямент, як це радить націстична „фільософія", вони пішли до виборів у більшому числі, ніж звичайно. Замісць голосувати на націстичну партію, вони на близько два міліони голосів віддали націстам всего 43,000. Вони голосували на традиційні данські партії, при чому кожна навіть задержала свої первісні голоси; одинока зміна — деякі втрати крайно лівих і правих партій.

Коли взяти під увагу, що це сталося під самим боком націстичної Німеччини, в краю, на котрого привернення для своєї політики націсти витратили найбільше зусиль, то це треба признати справді сильною заявою непохитної віри в демократію. Не можна відмовити слушности оцінці виборів як кольосальної компромітації нацизму.

Дають вибори важну лекцію німцям, але й дають вони немеише вимовну лекцію Аліянтам. Вони показують, на скільки безглузними є побоювання консервативних кругів, що мовлям з поваленням націзму й фашизму в европейських краях піде зворот до комунізму. Данія дає нам доказ, що принаймні в краях з усталеною демократією, за це не може бути страху. Фактом є, що не маючи нагоди голосувати за свою партію, через німецьку заборону, данські комуністи віддали свої голоси на консервативні партії, чим вони щераз ствердили, що між скрайностями є часто більше зближення, ніж між котрою зо скрайностей і осередною демократією.

Відвернувшися від націзму й фашизму, Европа не хоче комунізму, але чогось такого, яке начеркує Атлантійський Чартер.

Клопоти зо Суперництвом Суверенних Держав Европи

Дві світові війни протягом одного покоління, себто три-цяти літ, є вимовним доказом, що стара европейська система необмеженої суверенности й державного суперництва є перестарілою й що вона мусить уступити місце новій системі, наприклад американській системі федералізму й добросусідства.

Ось такі погляди виголосив у своїй промові граф Ричард Н. Куденгове-Калерджі, основник руху за „нову Европу" й директор „розслідного семинара для повоєнної европейської федерації" при Нюйорському університеті, на першій сесії так званої пан-европейської конференції, що відбулася оноді в Ню Йорку. Ця конференція є першою конференцією з цілої серії подібних конференцій, плянованих цею організацією. Між бесідниками її були люди, які беруть активну участь у міжєвропейському життю Европи, бо: Ірімеску, бувший румунський посол до Злучених Держав; Пел, бувший американський посол до Португалії й Румунії; Гарольд Вургис, секретар Нюйорського університету. Конференція поклала собі за завдання студіювати питання, які мають бути взаємні відносини між державами в майбутній Европі. Мимоходом конференція є визовом для Гітлера й його так званого нового порядку, що спирається на пангерманську ідею, на думку про вищість німців і неволю всіх інших народів. „Проти цеї Европи грубіянів і їх жертв" — говорив Куденгове-Калерджі, „ми висуваємо ідею вільної й обєднаної Европи як центральної частини вільного й обєднаного світу".

У подібнім тоні говорили й інші бесідники. Вургіс говорив, що цілий світ звернув свої очи на Злучені Держави. „Ми не можемо розбити його віри, погасити його надії й похоронити його в остаточне розчарування". Ірімеску підчеркував, що остаточне полагоджен-ня світових проблем не може бути доконане без активної участи Злучених Держав й співпраці між Обєднаними Державами, а наконець між усіми державами світу. Для цього треба економічної й фінансової кооперації в світових справах, міждержавної машинерії для розвою мирних змін у майбутньому, організації для ведення підлеглих народів до самоуправи, контролі зброєнь, а кромі цього релігійних і духовних свобід для всіх народів.

Пел говорив: „Якщо ми маємо мати цивілізацію, мир, вигоду й забезпечення в Злучених Державах, то мусить бути порядок і принаймні яко-тако вдоволяюче життя в Европі".

Що погляди, висказані на конференції, мають розумову основу, це доказане фактами життя. Одначе, ледво чи є в них щось нове. Підносили ці думки думаючі люди вже здавна, тільки біда, що практичні державні політики, навіть самі признавши їх, за ними не поступали. Важко сказати, чому тепер дипльомати мали би почати поступати інакше, а не так як вони поступали все в минулому, а поступали вони як закаменілі грішники, що й до сповіди ходять, і з гріхів сповідаються і поправу обіцюють, а прецінь ті самі гріхи зараз знову повтаряють.

Не можна заперечити, що Америка могла би послужити приміром для полагоджування між державних спорів в Европі, але не можна сказати, що примір Америки може послужити для Европи заохочуючим приміром. Передовсім Европи з її традиційними державами, спираючимися кожна на іншу національність, не можна рівняти зо Злученими Державами, в котрих усіх є властиво одна народність. Як сказав недавно один американський журналіст, зо злученими державами Европи можна би в Америці рівняти хіба злучені держави усіх Америк: це значить, що доперва тоді можна би Европі ставити за примір американську федерацію, якби в Америці до такої федерації приступили не тільки Злучені Держави північної Америки, але й Злучені Держави південної Америки, серед бразилії з її португальською мовою, та різні краї так званої еспанської Америки. Це значить, що Европі ще не можна ставити Америки за взір, поки вона не переведе практично того, що іншим радить. Европа потребує федерації більше, ніж Америка, і Европа мусить найти досить заохоти до цеї новини в власних клопотах і власному почуттю потреби.

Польські Виселенці з Сибіру

Ніхто так добре не відчув Сибіру, Соловків, чи інших місць з таборами смерти як український нарід. Тому певно має більше милосердя і відчуття для тих нещасних з інших народностей, що їх загнала у ті табори диктаторська влада, ніж який інший нарід, що ніколи не зазнав того роду нещасть. А вже нам, що зжились з американською землею і американськими свободами, прямо не можливо не відчувати глибокого людського співчуття, коли вчитуватись в ті письма, що їх передають ті з поляків, що були вивезені советською владою на Сибір і звідтам мали щастя видістатись ще живими, як польський уряд у Лондоні заключив договір приязні з СССР. Це дійсно жахливі картини. Але саме ті жахливі картини повинні звернути увагу ще й на щось інше, про те й хочемо писати.

Хто знає, як було з поляками, осілими на українських землях в тих часах, коли по першій світовій війні настала на тих землях українська демократична влада, той мусить признати, що хоч Україна воювала з Польщею, поляки на українських землях мали навіть у тих воєнних часах повну охорону. Не було ніяких виселень, ні пацифікацій. А ті, що ніби були „інтерновані", мали свободу і такий харч, який побирав український вояк, якщо самі не подбали за свої власні харчі. Що більше: польського селянина взагалі лишено в повнім спокою. А як інтерновано кого, то тільки декого з найяркіших шовіністів, головно дідичів. Та це було таке малесеньке число, що властиво смішно навіть про це згадувати. Бож це рахувалось найвище на кілька соток!

І ще одно: теперішні відомости що їх передає сам польський уряд, що є на вигнанню у Лондоні, вказують на те, що український нарід живе на своїх землях з поляками в згоді та спільно ставить опір націстівській окупації, оскільки це йому можливе.

Нам здається, що булаб теж згода і тоді, якби на тих землях повстала по нашій вигрі українська народня влада. Як українці так і поляки відчувалиб, що спір їх порішений раз на завжди. Зналиб, що їм судилось уже назавжди жити разом по демократичному, де більшість рішає, а меншина має загарантовані певні права, які більшість не сміє нарушувати. Та вертаймо до польських біженців, що прибувають із заслання на Сибір, бо від них ми почали.

Коли приглянутись прізвищах тих біженців та тому, звідки вони походять, то відразу впаде в очі, що подавляюча більшість тих виселенців це найновіший наплвовий польський елемент, що був висиланий на західно-українські землі польською владою для кольонізаційних і полонізаційних цілей. Отже вони були для українського народу нічим іншим, а тільки насильством, доконуванням при помочі польської жандармерії й польського війська. Було це насильство над українською землею, що була під Польщею, що доконуване в першу міру над українським селянством, що було малоземельним чи безземельним. Воно було навіть свого роду насильством над тими поляками, що довго жили на українських землях. Бо хоч їм лекше було набувати землю при парцеляціях дворів польських обшарників, та хоч і вони збільшали свій стан посідання, то таки властива ціль польської політики на сході, на „кресах", була така, щоби там спроваджувати щораз більше поляків, щоби таким чином піднести якнайскорше штучно польську статистику і виказувати нею, що на тих землях поляки становлять більшість, або принаймні, що їх є стільки, що й українців. А через те прибувало населення у так уже перенаселенній малоземельній країні, що шкодило теж і місцевим полякам.

Ось та кольонізаційно - полонізаційна польська політика найбільше озлоблювала українців під Польщею і вона була головною причиною осіх тих численних підпалів господарства польських осадників, чи навіть вбивання їх з боку українського підпільного руху.

Очевидно, що якщоб була заіснувала на тих землях українська народня влада на самостійна, то вона булаб обійшлася по людськи навіть з польськими осадниками, бо вони до певної міри впали жертвами польської шовіністичної політики. Але сталося інакше. Тому треба тепер польським політикам добре застановитись над тим, чому саме скоїлася з осадниками трагедія. Якби вони не були на тих землях, то булиб оминули цеі трагедії, хоч може булиб мусіли пережити іншу під націстівською владою. Та тепер іде нам про те, щоби витягнути з цеї події науку. А ту науку повинен витягнути в першу черу польський уряд на вигнанню, що керує тепер політикою польського народу і представляє Польщу, бо приходиться завважити таке цікаве явище, що польський уряд таке справи обминає. А булоб краще, колиб він усе не тепер видвигав. Не для взаїмної боротьби і взаїмного обвинувачення, а задля того, щоби при помочі ось таких фактів шукати цілком іншої розвязки польсько-українських відносин.

А ту розвязку не можна будь чим збувати. Її треба видвигнути у всій ширині, бо це є проблема самостійного існування двох народів: українського і польського. А чи може бути щось важніше ніж це?

Міжнародні конюнктури і симпатії чи антипатії міняються. Але народи, що сусідують з собою, не міняються. Вони жили, живуть і жити хочуть. І то жити в спокою і забезпеченню. Українські засланці на Сибір, як і польські, вказують, що без основної ревізії польсько - українських відносин, такі засланці будуть продовжатись далі, десятками літ, а може й сотками. Чи такого бажають собі провідники польського народу?

Про Всяку Евентуальність

(ОНА). — До Ню Йорку прибув міністер скарбу чехословацької републики, Ладислав Фаєрабенд, щоби познакомитись на місці з американською економічною системою і навязати ближчі відносини з тими державними й громадськими чинниками, які відгравати мають важну ролю у відбудові Европи.

Ладислав Фаєрабенд є визначним чехословацьким економістом і перед війною стояв на чолі хліборобських кооператив. Як німці забрали Чехословаччину, він не втікав закордон, а лишився в краю і приглядався, як нацисти нищили економічну основу републики, систематично руйнували краєві господарства і спричинили інфляцію. Окупаційна влада пустила в обіг трицять біліонів чеських корон і це знищило монетарну систему до того ступня, що як скінчиться війна, то її прийдеться переорганізувати наново.

Фаєрабенд втік з Чехословаччини в 1940 році. Прибувши до Льондону став міністром скарбу в чехословацькім уряді на вигнанню. Запитаний представником Заморської Новинкарської Агенції, коли, на його думку, може скінчитися війна, Фаєрабенд відповів, що під цим оглядом він є великим песимістом. „Я тримаюся тої засади", сказав Фаєрабенд, „що люди, які ведуть війну, повинні рахувати на те, що вона буде тривати дуже довго, а люди, які плянують основи мира, повинні рахувати на те, що він буде тривати дуже короткий час. В обидвох випадках треба бути приготованим на всяку евентуальність".

Щодо відбудови знищених окупантами малих держав середньої і східної Европи, то до цеї справи треба підходити дуже обережно. Велика Британія, Злучені Держави і Совєтський Союз мусять з собою докладно порозумітися і виробити практичні пляни. Перебудова повоєнного світа мусить базуватися на засадах соціяльної справедливости, а також право приватної власности й ініціятиви повинні бути задержані. Справу політичних границь в середній Европі треба полагодити так, щоби нікому не було кривди. Це також не легке питання до розвязання, бо деякі сусідуючі з собою народи виплекували взаїмну ненависть цілими століттями й її не дасться полагодити за одним засіданням.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

66)

Та проте важка, душна атмосфера, що засіла над торецьким двором цього ранку, швидко вділилася й людям. Насамперед захопила звірів. Пес садівника, що спав коло будн, нараз зачав жалібно вити. Голос його мов тупим, заржавілим ножем різав сонну поранкову тишу, просверлював слух тих, що спали у дворі по ріжних закамарках, і всюди будив якесь прочуття лиха. Садівник, почувши те виття, зірвався на рівні ноги й, вихиливши голову з буди, закликав пса:

— Цу, цу, Босий! На ту, на!

Пес сумно якось зирнув на свого хазяїна і знов, піднявши морду догори, обернений до офіцини, завив з цілого могучого горла, та так страшно, що садівника щось аж за серце стисло. Він піднявся зі свого леговища й вийшов зовсім із буди.

— Цу, цу, Босий! — промовляв він до пса. — А тобі що таке? Чого ти виєш?

Розумний звір підбіг до свого господаря й почав лащитися до нього. Він замовк, але кілька разів поглянув на двірську офіцину, шерсть на його хребті почінала їжитися, і він, видимо, силкувався, щоб знов не розняти морди й не завити з цілої переляканої душі.

— Диво якесь! Що йому таке? — воркотів сам до себе садівник. — Чи не сталося тут щонебудь негисте, борони Господи!

І він, вийшовши на стежку, почав роззиратися по саду, та, не бачачи нічого незвичайного і продрогши від раннього холоду та рясної роси, закликав пса зі собою й подався назад до своєї буди.

— Ну, ну, Босий! — мовив він до пса, гладячи його по голові та стараючись заспокоїти його, — не бійся нічого. Лежи тихо, не полохай людей зі сну!

Босий глядів своїми вірними очима хазяїнови в лице, немов старався порозуміти його бесіду. А бачачи, що хазяїн його лізе під мішок, що служив йому за покривало, і лягає ще спати, він і собі, найшовши вигідне місце в кутику на соломі, звинувся в.каблук і, обкрутившися так зо два рази, ляг, положивши голову на задніх лабах, і заснув.

Та спокій уже не вернувся у двір. Правда, солові сьогодні не тьохкали до схід сонця, тільки горобці в листю дерев цвіркали та пищали, мов на дощ. Та ось корови в стайні почали непокоїтись: їх здивувало те, що їх хазяїн так довго не приходить доїти їх; вони знали, що ось тут за стінкою стайні лежить купа привялої, вчора накошеної конюшини, котру приготовлено для них до припусту; запах її долітав до них крізь проруб у стіні, вони витягали голови в той бік, а далі одна з них заревла звільна, протяжно, тужливо. Бачачи, що на цей голос ніхто не входить до стайні, вона заревла удруге, а за нею підняли голос і інші. Понісся той голос по подвірю, розбудив у кухні Гапку, а в крайнім покойку — пахтяра, котрий відразу зірвався на рівні ноги, зирнув на сонце, що власне почало золотити вікно його цюпки, і, воркотячи щось ізпросоння, принявся термосити пастуха, кричачи йому над вухом:

— Ну, вставай, лежню. Вставай! Корови ревуть, а ти вилежуєшся!

І Гапка в кухні пробудилася від цього реву. Вона протерла очи, шепнула „Єзус, Марія" й, підвівши голову й бачачи, що вже „день, як бик", проворкотіла:

— А щоб вас витерло, лежибоки прокляті! Бідна худібка реве на припоні, а вони вилежуються якоїсь сатани! І де той непочесний пахтяр, щоб його світа Божого не видіти!

І, знявшися з постелі, вона налила собі води в миску, почала митися, а опісля, чешучись, завела на ввесь голос:

„Услышалам слічни глос,
Як Мария вола нас:
„Пуйдзце до мне, мое дзеці,
Взывам вас, ах, взывам вас!"

І в стайні почалося життя. На підрі над стайнею на купі соломи прокинувся Гадина. Відки він тут узявся, заснувши вчора в комірці обік кухні? Це діло лишилось невиясненим, хоча до вияснення загадки могло причинитися те, що недалеко від Гадини, вся застрята в соломі лежала Параска, котра ці ночи не спала коло пані. До тайн минулої ночи належало й те, як вони найшлись обоє й яким способом дістались на підрію. Прокинувшись від реву корови, Гадина протер очи, сів і хвильку пригадував, де він і що з ним діється. Крізь діри в дасі зазирало до нього денне світло; воно швидко протверезило Гадину й вияснило йому його положення. Він схопився на ноги, оглянувся довкола і, удрівши одну ногу Параски, що висунулася з соломи, скочив до Параски, розгріб солому й, термосячи її за плече, скрикнув із переляком у голосі:

— Параско! Щоб тобі добра не було! Параско! Вже сонце зійшло! Всі у дворі побудилися, а ми спимо! Вставай зараз і біжи до пані, а то догадається. Тоді пропали ми! Ну, живо, спіши! Я біжу наперед, щоб нас хто не побачив разом!

І, не чекаючи відповіди розіспаної Параски, він зіскочив із підрі на солому, що лежала на тоці, а відси вихилив голову на подвіря, озираючися, чи хто його не бачить. Переконавшися, що на подвірю пусто, він схилений, як кіт, прошмигнув у напротивні двері й, незамічений ніким, пробіг у свою комірку, де, немов нічого не бувало, почав збиратися, свистати й співати, очевидно стараючись, щоб його почула Гапка в кухні. По хвилі він і сам увійшов до кухні й почав митися. Гапка вже вичесалася й заходилася розпалювати під кухнею.

— Ти таков, дармоїде, не маєш що робити та виспплюєшся до полудня, га! — буркнула вона до Гадини.

(Дальше буде).

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ У. Н. СОЮЗУ

Головна Контрольна Комісія, вибрана XX. конвенцією У. Н. Союзу, в Гарісбург, Па., в травні 1941 року, виповняє точно свій обовязок, приписаний статутом У. Н. Союзу для цього уряду.

За 1942 рік контрольна комісія перевела два рази контролю над майном і діловодством У. Н. Союзу, а це в місяці серпні 1942 року, і тепер в місяці березні 1943 року. Звідомлення Контрольної Комісії з контролі, переведеної в місяці серпні 1942 року, було проголошене в органі У. Н. Союзу, в „Свободі", в числі 179 з 27. серпня 1942 року, а звіт з теперішної контролі подаємо тут.

Насамперед подаємо звіт з діловодства гол. секретаря У. Н. Союзу, а опісля зі стану фінансів У. Н. Союзу, то є з діловодства гол. касієра У. Н. Союзу.

ЗВІТ З КОНТРОЛІ ГОЛОВНОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗУ від 1. липня 1942 до 31. грудня 1942 року.

З початком липня 1942 р. було повнолітніх членів		30,066
За час 6 місяців:	принято нових членів	1,003
	принято наново	311
	принято з переступними листами	280
	принято з інших кляс	44
	принято зі старого роду обезпеч.	3
	Разом	31,707

За час 6 місяців:	суспендовано	530
	відійшли з переступними листами	299
	відійшли до інших кляс	43
	відійшли до нового роду обезпеч	3
	відійшли зі зворотом в готівці	57
	відійшли на безплатне продовження	9
	відійшли на виплачене обезпечення	2
	померли	125
	Разом	1,068

Віднявши 1,068 від 31,707 дістанемо загальне число повнолітних членів з кінцем грудня 1942 р. 30,639

Департамент старших членів збільшився за пів року на 573 члени.

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ У. Н. СОЮЗУ.

З початком липня 1942 р. було всіх дітей членів		9,924
За час 6 місяців:	принято нових дітей членів	620
	принято наново	125
	принято з переступними листами	153
	принято з інших кляс	46
	Разом	10,868

За час 6 місяців:	суспендовано	356
	відійшли з переступними листами	173
	відійшли до повнолітних членів	401
	відійшли до інших кляс	51
	відійшли на безплатне продовження	—
	відійшли зі зворотом в готівці	11
	відійшли на виплачене обезпечення	4
	померли	9
	Разом	1,005

Віднявши 1,005 від 10,868 дістанемо загальне число дітей членів з кінцем грудня 1942 р. 9,863

Молодечий департамент зменшився за пів року на 61 дітей.

Повнолітні члени були обезпечені в таких клясах:

У старому роді обезпечення	326
В обезпеченні, платнім по смерти з вкладками до 70 року життя	806
В обезпеченні, платнім по смерти з вкладками впродовж 20 років	5,694
В обезпеченні, платнім за життя з вкладками впродовж 20 років	3,122
В новім обезпеченні на ціле життя для нових членів	7,377
В новім обезпеченні на ціле життя для старих членів	13,314
Разом	30,639

Діти були обезпечені в таких клясах:

У клясі 1. Молодечого Департаменту	5,285
У клясі 2. Молодечого Департаменту	1,497
У клясі 3. Молодечого Департаменту	2,086
У клясі 4Р. на $ 250. Молодечого Департаменту	15
У клясі 4Р. на $ 500. Молодечого Департаменту	431
У клясі 4Р. на $1000. Молодечого Департаменту	86
У клясі 5Е. на $ 250. Молодечого Департаменту	86
У клясі 5Е. на $ 500. Молодечого Департаменту	314
У клясі 5Е. на $1000. Молодечого Департаменту	63
Разом	9,863

Загальний рух усіх членів за 1942 рік.

Маючи на увазі, що з початком 1942 року було всіх повнолітніх членів і дітей разом 39,554, а знов з кінцем 1942 року те загальне число виносило 40,502, то загальний приріст у членах за рік 1942 виносив 948

ЗВІТ З КОНТРОЛІ ГОЛОВНОГО КАСІЄРА ВІД 1. ЛИПНЯ ДО 31. ГРУДНЯ 1942 Р. — ПОВНОЛІТНІ ЧЛЕНИ.

П Р И Х О Д И:

	З місячних вкладок від членів	Процент від бондів	Процент від моргеджів	Процент від позичок	Процент з банків	Заробок на бондах	Чинш від реальностей	Сирітські части	Звороти до нар. фонду, стип. і т. п.	Звороти резерви і Мол. Деп.	Інші звороти
Липень	68,302.31	3,970.52	2,211.27	549.18	125.35		12,677.17	200.00	28.87	3,485.55	15.00
Серпень	58,580.96	4,922.50	1,899.64	382.01			12,622.72	232.46		2,514.30	861.83
Вересень	61,206.46	15,429.61	5,104.48	15,093.43		15.00	12,996.52	666.68	30.00	1,750.80	
Жовтень	60,520.97	4,232.90	2,192.98	1,017.93			13,326.81	788.51		1,711.43	41,447.80
Листопад	61,376.82	5,093.75	1,479.22	1,516.09			13,103.32	328.93		618.30	161.62
Грудень	64,274.86	10,328.16	18,172.04	1,457.03	153.23		15,500.61	2,472.55		7,541.15	47,070.09
Разом	374,262.38	43,977.44	31,059.63	20,015.67	278.58	15.00	80,227.15	4,689.13	58.87	17,621.58	89,556.34

	Друкарня, книгарня і т. п.	Сплати моргеджів	Продаж і сплати бондів	Сплати членських позичок	Продаж реальностей	Переноси на обниження реальностей	Прихід до фонду Згоди Братств	Сплати нотів і процентів	РАЗОМ
Липень		3,793.37	16,181.25	3,715.22				56.00	115,311.06
Серпень		14,500.38	4,140.00	2,800.09				50.00	103,506.89
Вересень		11,353.08	1,025.00	1,845.65				50.00	126,566.71
Жовтень		7,119.24		5,493.41				50.00	187,901.86
Листопад		3,662.18		5,960.50				41.80	93,342.53
Грудень	1,605.84	16,742.10		12,336.85		26,316.26		150.00	224,120.77
Разом	1,605.84	57,170.35	21,346.25	32,151.72		26,316.26		397.80	800,749.94

Р О З Х О Д И:

	Посмертний фонд	Адміністраційний фонд	Резервовий фонд	Конвенційний фонд	Запомоговий фонд	Народний фонд	Сирітський фонд	Фонд Згоди Братств	Інвестиція в моргеджах	Інвестиція в бондах
Липень	27,641.93	14,741.19			2,152.49	100.00	748.45	312.79		25,000.00
Серпень	28,474.35	9,140.72			2,271.99		1,038.42	326.62	1,546.76	
Вересень	16,215.49	9,756.83			1,677.02		890.29	315.91		
Жовтень	25,756.44	16,884.52	343.54		2,136.97		40,147.79	311.99	151,456.14	61,437.50
Листопад	29,673.38	7,393.94			1,663.83		2,058.67	309.40		
Грудень	63,329.81	59,365.51		1,617.50	1,797.82		709.17	309.40		175,000.00
Разом	191,091.40	117,282.71	343.54	1,617.50	11,700.12	100.00	45,592.79	1,886.11	153,002.90	261,437.50

	Інвестиція в реальностях	Позички членам	Друкарня і книгарня	Notes	Інші розходи	Contingent Fund	РАЗОМ
Липень		1,560.96				118.88	72,376.69
Серпень	8,142.26	1,258.00				372.65	52,571.77
Вересень		15,949.91				82.81	44,888.26
Жовтень		1,191.00				69.73	299,735.62
Листопад		176.00				476.99	41,752.21
Грудень		1,120.00				13,030.54	316,279.75
Разом	8,142.26	21,255.87				14,151.60	827,604.30

ЗАГАЛЬНІ ПРИХОДИ І РОЗХОДИ ЗА 1941. РІК.

П Р И Х О Д И:

	З місячних вкладок від членів	Процент від бондів	Процент від моргеджів	Процент від позичок	Процент з банків	Заробок на бондах	Чинш від реальностей	Сирітські части	Звороти до нар. фонду, стип. і т. п.	Звороти резерви і Мол. Деп.	Інші звороти
1-ий ½ рік	369,832.68	40,503.14	18,831.72	2,221.08	185.87		76,148.13	2,723.02	227.72	3,652.78	1,597.21
2-ий ½ рік	374,262.38	43,977.44	31,059.63	20,015.67	278.58	15.00	80,227.15	4,689.13	58.87	17,621.53	89,556.34
Разом	744,095.06	84,480.58	49,891.35	22,236.75	464.45	15.00	156,375.28	7,412.15	286.59	21,274.31	91,153.55

	Друкарня, книгарня і т. п.	Сплати моргеджів	Продаж і сплати бондів	Сплати членських позичок	Продаж реальностей	Переноси на обниження реальностей	Прихід до фонду Згоди Братств	Сплати нотів і процентів	РАЗОМ
1-ий ½ рік		93,909.22	48,750.00	16,832.97	7,500.00			303.00	683,218.54
2-ий ½ рік	1,605.84	57,170.35	21,346.25	32,151.72		26,316.26		397.80	800,749.94
Разом	1,605.84	151,079.57	70,096.25	48,984.69	7,500.00	26,316.26		700.80	1,483,968.48

Р О З Х О Д И:

	Посмертний фонд	Адміністраційний фонд	Резервовий фонд	Конвенційний фонд	Запомоговий фонд	Народний фонд	Сирітський фонд	Фонд Згоди Братств	Інвестиція в моргеджах	Інвестиція в бондах
1-ий ½ рік	233,654.06	70,412.94			14,243.50	3,125.00	7,212.09	1,905.83	818.86	342,265.66
2-ий ½ рік	191,091.40	117,282.71	343.54	1,617.50	11,700.12	100.00	45,592.79	1,886.11	153,002.90	261,437.50
Разом	424,745.46	187,695.65	343.54	1,617.50	25,943.62	3,225.00	52,804.88	3,791.94	153,821.76	603,703.16

	Інвестиція в реальностях	Позички членам	Друкарня і книгарня	Notes	Інші розходи	Contingent Fund	РАЗОМ
1-ий ½ рік	23,124.00	8,490.28				1,365.45	706,617.67
2-ий ½ рік	8,142.26	21,255.87				14,151.60	827,604.30
Разом	31,266.26	29,746.15				15,517.05	1,534,221.97

ЗІСТАВЛЕННЯ ГОТІВКИ ЗА ШІСТЬ МІСЯЦІВ.

Готівка з кінцем червня 1942 остала	$ 492,820.08
Прихід за час від 1. липня до 31. грудня 1942	800,749.94
Разом	$1,293,570.02
Розхід за час від 1. липня до 31. грудня 1942	827,604.30
Готівка з кінцем 31. грудня 1942 остає	$ 465,965.72

ЗІСТАВЛЕННЯ ГОТІВКИ ЗА 1942 РІК:

Готівка з кінцем 31. грудня 1941 року остала	$ 516,219.21
Прихід за час від 1. січня до 31. грудня 1942	1,483,968.48
Разом	$2,000,187.69
Розхід за час від 1. січня до 31. грудня 1942	1,534,221.97
Готівка з кінцем 31. грудня 1942 остає	$ 465,965.72

БІЛЯНС

Стан чинний:

Готівка	$ 465,965.72
Моргеджі	1,085,633.50
Бонди	3,217,985.59
Реальности	949,158.77
Позички членам	554,727.06
Друкарня і книгарня	9,901.44
Ноти	1,275.00
Разом	$6,284,647.08

Стан довжний:

Посмертний фонд нових родів обезпечення	$5,620,450.00
Посмертний фонд старого роду обезпечення	73,850.71
Адміністраційний фонд	187,638.52
Резервовий фонд	12,910.15
Запомоговий фонд	88,299.28
Народний фонд	13,842.71
Конвенційний фонд	18,035.99
Contingent Fund for protection of Investment & Mortality	155,542.57
Фонд Згоди Братств	25,866.43
Сирітський фонд	88,710.72
Разом	$6,284,647.08

ЗВІТ З КОНТРОЛІ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. С. ВІД 1. ЛИПНЯ ДО 31. ГРУДНЯ 1942. Р.

П Р И Х О Д И.

	З місячних вкладок від членів	Процент від бондів	Процент від моргеджів	Чинш від реальностей	Процент з банків	Процент від членських позичок	Сплати моргеджів	Продаж і сплати бондів	Заробок на бондах	РАЗОМ
Липень	4,789.36	100.00	450.92	831.00			293.80			6,465.08
Серпень	3,812.48	875.00	769.27	790.00			911.73			7,158.48
Вересень	4,079.03	1,457.50	627.10	782.00			931.09			7,876.72
Жовтень	4,221.95	243.70	345.03	791.00			420.11			6,021.79
Листопад	3,955.94	312.50	763.43	773.50			956.95			6,762.32
Грудень	4,584.62	979.32	483.76	756.00	203.24	80	646.66			7,654.40
Разом	25,443.38	3,968.02	3,439.51	4,723.50	203.24	80	4,160.34			41,938.79

Р О З Х О Д И.

	Виплати посмерт. запомог	Грошеві звороти	Платня помічних сил	Соціальне обезпеч. робітників	Ukrainian Weekly	Праці, друки, відзнаки і т. п.	Видатки канцеляр. почта і т. п.	Видатки на реальности	Нагороди, лікарі і т. п.	Актюар і т. п.	Перенос за дітей до У.Н.С.
Липень		82.41	500.08	13.08	600.00	43.56	25.00	256.29			3,282.55
Серпень			402.44	3.74	600.00	53.48	25.00	632.45	57.00		2,269.30
Вересень		81.95	394.36		600.00	49.40	25.00	198.42			1,491.80
Жовтень	500.00	96.58	489.33	14.35	600.00	296.47	25.00	294.14	26.50		812.80
Листопад		121.21	383.54		600.00	51.02	25.00	727.01	6.00		618.30
Грудень	696.00	79.56	505.16	41.83	600.00	56.63	25.00	208.31	5,487.30		1,442.60
Разом	1,196.00	461.71	2,674.91	73.00	3,600.00	550.56	150.00	2,316.62	5,576.80		9,917.35

	Дивіденда	Процент на бондах і моргедж.	Інші звороти	Нагороди секретарям	Інвестиції в моргеджах	Інвестиції в бондах	Втрата на реальностях	Втрата на бондах	Позички членам	РАЗОМ
Липень				592.94						5,395.91
Серпень										4,043.41
Вересень										2,840.93
Жовтень		22.34		733.04	5,956.68					9,867.23
Листопад										2,532.06
Грудень		10.20		813.46		25,000.00			20.00	34,986.05
Разом		32.54		2,139.44	5,956.68	25,000.00			20.00	59,665.61

(Докінчення буде)

Жіноча Сторінка

Змінім Свою Ролю

Мабуть нема між нами такої, яка не бачилаб на сцені справжнього чи аматорського театру нашу народню песу „Ой не ходи Грицю". І кожна затямила міхоношу, цього парубка, якому у веселому, вродливому гурті молоді --колядників припадає найневдячніша і найбільш нехтована роля: двигати мішок та втворяти його при кождих дверях, щоби господарі кинули у нього — за коляду — дещо з різдвяного стола.

Хоч ми вже недалеко Великодня і на цей рік покінчили з колядою та різдвяними звичаями — мені цей характер з нашого безсмертного „Гриця" пригадався в звязку з громадською ролею наших жіночих організацій. Прирівнюю її до цього великого организаційного розмаху, який під теперішню пору характеризує американські жіночі установи, до розширення жіночої діяльности на ділянки, незнані до війни, до її незвичайного оживлення, числа лекцій по жіночих клюбах, які — як про це пищуть — побивають усі дотеперішні рекорди.

Порівнюю ці всі факти до цього, що робиться серед нашого зорганізованого жіноцтва і видається мені, що нашої ролі ніщо не є в силі змінити — ми все остаємо такими самими громадянськими міхоношами. Збираються наші громадяни, дискутують, горячкуються, спорять, пишуть, рішають, а нам — тиць мішок у руки, ідіть тай збирайте. А ми так, як цей характер з нашого „Гриця": свідомі свойого призначення, покірно приймаємо найневдячнішу ролю, яку приходиться нам відгравати у гурті. Якось ні трохи не проявляємо охоти у цьому напрямі, щоби самим щось рішати, самим докидати свої завваги, ради, чи піддати свою думку жадаючи зорганізованою дорогою, щоб і з нею теж хтось рахувався.

У цьому місяці, як воно все буває під весну, коли за голосом природи, що розрухує нашу землю також і земні твори починають проявляти більший рух енергійність та животність — у цьому місяці — березні наше збірне життя виявило теж кілька живих порухів. Акція за допомогою Американському Червоному Хрестови відбилася досить голосним відгомоном серед нашого громадянства. Розвелася дискусія біля справи українських бібліотек по наших осередках, допомогового фонду, музею в Стемфорді і ще мабуть чогось. Попросту стільки матеріялу, що колиб його основно розробити та використати всі пропагандові та організаційні можливости, які кожна з цих акцій у собі містить — булоб чим заповнити наше громадянське життя на рік — чи два та лишити у ньому декілька тривких слідів.

Правда: наші жінки у цьому місяці при цій чи іншій нагоді перейшлися з капелюхом або кошиком між весільними, бенкетовими чи уродиновими гістьми та зібрали датки на цю чи іншу ціль. Було у пресі кілька згадок про жіночі імпрези, де звичайно нічого не згадується про це, чи при таких нагодах жінки - бесідниці не торкалися наших громадянських справ та не хотіли, щоб про їх думки довідався загал. Звичайно — важніше за це є вичислити усіх присутних, чи жертводавців, хоч воно забирає у ґазеті місце за цілий реферат і не приносить читачеви більше користи, як читання прізвищ у телефонічній книжці!

Але — ми не читали ані разу, щоби наші жінки зібралися і поділилися зі собою та громадянством своїми заввагами, наприклад про це, чи треба та як забратися до орґанізування українських відділів по публичних бібліотеках цих дільниць, де живуть наші люди. В Ню Йорку, на долині міста, в дільниці замешкалій українцями, поляками, росіянами у домінуючій скількости — лиш українці не мають свойого відділу в публичній дільницевій бібліотеці. Поляки мають свій дуже численний відділ та користають з саль бібліотеки на реферати, вечорі, концерти і т. п. для пропаґанди своєї книжки між молоддю та громадянством. Можеб і нам подумати про щось такого?

Ми не читали ні чули ані разу у цьому місяці, щоб жінки вели якусь посилену пропаґанду за піддержкою нашого музею та збірками матеріялів. А коли приглянутися ближче справі — то саме від жіноцтва у великій мірі залежить їх вислід. Хто, як не жінка знає краще про це, що у неї находиться десь на горищі, у пивниці, чи іншому сховку, а моглиб придатися для передачі? Хто як не вона потребує цього, щоби для неї при цій нагоді уладити лекцію, повчити про це, що це є вартісна старина, яке її значіння, чи попросту — за чим дома шукати, та як найдений предмет переслати куди треба? До цього не треба глибоких студій: одна проворніша і охоча жінка може розпитати та роздобути інформацій, якими може поділитися з іншими жінками свойого гурту.

Писалося широко і багато, з докорами і без них, про це, щоби творити український допомоговий комітет. Хтось з дописувачів навіть згадував про це що збірку буде мусіло переводити наше жіноцтво, бо ніхто інший для цього не надається. А чи яканебудь наша жіноча установа пробувала хочаб скликати своїх членок та поспитати, що вони думають про цю справу та передати цей голос до відома загалові? Може жінки мають свою думку, може мають деякий досвід ізза цього, що десятками літ повнять ролю громадян міхоношів? Може схочуть по свому назвати установу та домагатися цього, щоби для жіночих орґанізацій задержати місця у будучій екзекутиві. Щоб і жінки брали участь у рішеннях кому, де, і якими способами помагати, та хто має підписувати себе під цим, що збере жіноцтво.

Воно не є справою без значіння. Ані не є перешкоджуванням, чи утруднюванням акції. Є лиш питанням демократичних метод у нашому громадянському життю, які на жінок накладають обовязок поносити рівну частину загального тягару і мати за це рівний голос та вплив на загальні справи. Одно і друге неможливе без загального зацікавлення зі сторони жіноцтва кожною всенародньою справою, яку треба у громадянстві полагодити.

Клявдія Олесницька.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. Л. — Ваш допис одержали і можнаб помістити, але треба заждати, аж поліція скінчить слідство й будете певно знати, хто завинив. Каледж, про котрий згадуєте, цілком не належить до „панських". А які мають славу „панських", про це добре знають в Америці. До таких каледжів як той, про котрий згадуєте, ходять якраз „бідаки", хоч може трапитись, що можуть бути між ними і сини багатіїв. Студентська глупота не мусить обмежуватись тільки до „багатих", бувають часом дурні і між „бідаками", особливо між такими, про яких наш нарід каже: Не дай з хлопа пана. Тому треба справу добре розслідити і написати справедливо. Хоч припускаємо, що є так, як Ви написали.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

УКРАЇНСЬКА ЖІНКО! ВІДІЗВИСЬ НА ЗАКЛИК МУЗЕЙНОЇ КАМПАНІЇ!

Ми, українські жінки, радіємо, що походимо з українського народу, що виявляє великі спосібности, і то головно на полі мистецтва. Хтож краще може укладати взори і вишивати чудовими, гармонійними красками, як не українське жіноцтво? Хтож краще може писати як не українки? Хто кращі від нашого жіноцтва може виробити килими, витинані і плетені прикраси, настінне малювання?

Так, українське жіноцтво творило мистецтво, яке мало силу вязати давнину з майбутнім, яке виявляє творчі здібности і напругу, яке обєднує український нарід у спільному прямуванні, а то творити одноцільне мистецтво для життя.

Мистецькі почування привезли ми зі собою теж і до Америки. І є тепер свідками, як американці високо цінять красу українського мистецтва. Та цього замало, бо ми хочемо залишити по собі якусь тривалу памятку для своїх дітей, для будучого покоління. А ти, українська мати, не хотілаб, щоб з твоєю смертю твоя дитина сейчас забула про тебе. Ні, правда, що ні? В такому разі, ми, українські жінки мусимо постаратися, щоб заховати для наших поколінь щось таке, що буде наших дітей вязало з нами і з тим народом, з котрого походимо. Найкраще надається до того українське мистецтво, бо тутешня молодь любить це мистецтво. Правда, як гордо вона виступає в народніх строях на українських концертах, і ріжних американських імпрезах?! Отже, якщо молодь це мистецтво так любить, переховаймо його для них. Збережім усі памятки нашого мистецтва і заховаймо в одну скарбницю. Але не в скриню, бо до скрині міль закрадеться і поїсть. В скрині ніхто не побачить тої краси. Але переховаймо те мистецтво там, де належиться, там, — де не нищиться, де всі зможуть оглядати його красу, а це — в одинокому Українському Музею і Бібліотеці в Стемфорді, Конн.

Українське Жіноцтво! Ти, що творило українське мистецтво і культуру українського народу, відізвися на заклики **Великої Музейної Кампанії.** Вишли щиру жертву на розбудову українсько-культурної інституції, що переховує і переховуватиме твори твоє прабабці, матери, твої, — для твоїх дітей, для будучих поколінь.

Хто дасть одноразово тисячу долярів, той стане вічним добродієм Музею і Бібліотеки і його імя буде вписане на окремій металевій плиті, уміщеній в Музею.

Хто дасть одноразово пятьсот долярів, той стане вічним добродієм і його імя буде вписане на спільній металевій плиті, уміщеній при вході до Музею.

Хто жертвує одноразово сто долярів, той стане спомагаючим добродієм і його імя буде ввписане на почесній стіні в Музею.

Хто дасть пятьдесять долярів, двацять пять долярів, десять, чи пять, той стане спомагаючим добродієм і його імя буде вписане відповідно до суми в Пропамятній Книзі Музею.

Всі жертви проситься висилати чеком чи моні ордером на адресу:

Bishop's Chancery
815 N. Franklin Street,
Philadelphia, Pa.

Марія Клячко,
управителька Музею.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 4. квітня, в годині 1. пополудні, в парохіяльній сали, 1944 В. Ірі вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Ті члени, що довгують, хай прийдуть і вирівнають свій довг. — За уряд: Л. Доманчук, предс.; К. Гавлічинський, кас.; М. Горищ, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. квітня, зараз по Службі Божій, в гали парохіяльній. На цих зборах контр. комісія дасть звіт, бо на квартальних зборах не було справоздання через неприявність членів. Приявність всіх членів на цих зборах конечна, бо маємо важні справи ще з річних зборів до полагодження, яких не можна на далі відкладати. — Іван Барнас, рек. секретар.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Отсим повідомляємо всіх наших передплатників, що з огляду на підвишку цін на папір та інші друкарські матеріяли, Адміністрація „Свободи" змушена від 1. квітня цього року підвищити ціну на передплату.

В Злучених Державах:

На рік	$7.00
На пів року	$3.75
На три місяці	$2.00

В Джерзі Ситі і поза границями Злучених Держав:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.25
На три місяці	$2.75

Адм. „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 740. Зброя смерти.

Тарзанове вухо, вправлене в пралісах, зміркувало з голосу Джеґера добре, де Джеґер стояв.

Не рушаючи рештою тіла, Тарзан замахнув самим передрамям.

Його камінна сокира, викинена цим рухом, полетіла від нього в темноту й ударила Джеґера в руку. Він скрикнув з дива й випустив револьвер.

Але Джеґер скоро прийшов до притомности й схилився, аби підняти назад свою дорогу зброю.